

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

kwiecień-maj-czerwiec

Nr 43
(2/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPURKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

ANGELIKA CIŻYŃSKA *Zasadność istnienia Trybunału Stanu w systemie organów państwa Rzeczypospolitej Polskiej* | 9

JAKUB KOZŁOWSKI *Zasada pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej jako strukturalna podstawa systemu prawa unijnego* | 29

ANNA GRZYWACZ *Problematyka wymogu oryginalności w prawie autorskim w świetle orzecznictwa w Europie - Polsce i Hiszpanii* | 41

GRZEGORZ TYLEC *Monitoring wizyjny jako ingerencja w sferę dóbr osobistych* | 56

PAWEŁ JUŚCIŃSKI, PRZEMYSŁAW PIOTR JUŚCIŃSKI *Ochrona wizerunku contra wolność prasy: publikowanie fotografii oskarżonego w świetle polskich regulacji i orzecznictwa ETPC* | 79

MAREK BIELECKI *Zakres wolności religijnej w domach pomocy społecznej. Uwagi na kanwie wyroków WSA w Lublinie z 11 grudnia 2012 r. (II SA/Lu 897/12) i WSA w Gliwicach z 12 kwietnia 2016 r. (IV SA/G1 757/15)* | 103

JAN KLUZA *Wniosek o ściganie przestępstwa w procesie karnym* | 121

KAROLINA PAŁKA *Penalizacja kłamstwa o Auschwitz na przykładzie systemów prawnych wybranych krajów* | 132

ADRIAN ROMKOWSKI *„Sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” w perspektywie podstaw odpowiedzialności za wykroczenia* | 145

GRZEGORZ WOLAK *O pojęciu pracownika z art. 218 § 1a k.k.* | 159

ANDRZEJ PIECZYWOK *Podstawowe kategorie etyczno-prawne i organizacyjne w pracy zawodowej funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa publicznego* | 183

MAGDALENA JASKULSKA *Odpowiedzialność materialna pracownika za szkodę wyrządzoną pracodawcy* | 201

JUDYTA PRZYŁUSKA-SCHMITT *Bitcoin – ujęcie w polskim prawie podatkowym* | 243

ARTUR LIS, SYLWESTER BORYS *Wpływ niemieckich rozwiązań ustrojowych na władzę ustawodawczą w Polsce (zarys zagadnienia)* | 253

KAROLINA PALKA, MAREK STOLORZ *Bankomaty i wpłatomaty obsługujące kryptowaluty – problemy prawne* | 285

PAWEŁ KOŁEK *Usługi medyczne - zwolnienie z podatku od towarów i usług* | 300

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHŁAYA *Personel jako najważniejszy element marketingu mix w przedsiębiorstwie turystycznym* | 321

ROBERT PARUZEL *Problem innowacji – ujęcie teoretyczne* | 334

ZBIGNIEW KLIMIUK *Metody i formy popierania polskiego eksportu w okresie międzywojennym. Pośrednie formy popierania eksportu (część III)* | 347

TOMASZ GUZIK *Ocena instytucji klauzuli arbitrażowej z perspektywy ekonomicznej analizy prawa* | 369

MAŁGORZATA SZRENIAWSKA *Urzędowe kontrole żywności* | 381

Glosa

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku NSA z dnia 29 sierpnia 2017 r., I OSK 3017/15* | 391

Sprawozdanie

ARTUR LIS *Jubileuszowa pielgrzymka do Rzymu na 100-lecie KUL* | 402

Contents

Articles

ANGELIKA CIŻYŃSKA *The legitimacy of the existence of the State Tribunal in the system of organs of the state of the Republic of Poland* | 9

JAKUB KOZŁOWSKI *Principle of the primacy of European Union law as a structural basis of the EU law system* | 29

ANNA GRZYWACZ *The requirement of originality in copyright law in light of the European - Polish and Spanish Judgments* | 41

GRZEGORZ TYLEC *Video monitoring as infringement of moral rights* | 56

PAWEŁ JUŚCIŃSKI, PRZEMYSŁAW PIOTR JUŚCIŃSKI *Protecion of the person's image contra freedom of the press: publishing photographs of the accused in light of Polish regulations and the ECHR case law* | 79

MAREK BIELECKI *The scope of religious freedom in residential homes. Comments on the basis of the sentences of Provincial Administrative Court in Lublin from the 11th of December 2012 (II SA/Lu 897/12) and Provincial Administrative Court in Gliwice from the 12th of April 2016 (IV SA/G1 757/15)* | 103

JAN KLUZA *Application for prosecuting offense in a criminal trial* | 121

KAROLINA PALKA *Penalization of the Auschwitz denial by the example of the legal system in selected countries* | 132

ADRIAN ROMKOWSKI *„Administering the perpetration” and „ordering the perpetration” in the perspective of basis of liability for contraventions* | 145

GRZEGORZ WOLAK *About the notion of employee under art.218 §1a Penal Code* | 159

ANDRZEJ PIECZYWOK *Basic ethical and legal categories in the professional work of officers of public security services* | 183

- MAGDALENA JASKULSKA *Material liability of the employee for the damage caused to the employer* | 201
- JUDYTA PRZYŁUSKA-SCHMITT *Bitcoin - an approach to Polish tax law* | 243
- ARTUR LIS, SYLWESTER BORYS *Influence of German political solutions on the legislative branch in Poland (outline of the issue)* | 253
- KAROLINA PALKA, MAREK STOLORZ *Legal problems of cryptocurrences ATMS* | 285
- PAWEŁ KOŁEK *Medical services - exemption from a tax on goods and services* | 300
- MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHLAYĄ *Personnel as an essential element of marketing mix in the tourism industry* | 321
- ROBERT PARUZEL *The problem of innovation - a theoretical approach* | 334
- ZBIGNIEW KLIMIUK *Indirect methods and forms of promoting Polish exports in the interwar period (part III)* | 347
- TOMASZ GUZIK *The Evaluation of Arbitration Clause from the perspective of Economic Analysis of Law* | 369
- MAŁGORZATA SZRENIAWSKA *Official food inspections* | 381

Gloss

- SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 6 July 2017 file ref. II OSK 2766/15* | 391

Report

- ARTUR LIS *The Jubilee Pilgrimage to Rome on the 100th Foundation's Anniversary of John Paul II Catholic University of Lublin* | 402

Anna Grzywacz

Problematyka wymogu oryginalności w prawie autorskim w świetle orzecznictwa w Europie – Polsce i Hiszpanii

The requirement of originality in copyright law in light of the European – Polish
and Spanish Judgments

1. Uwagi wstępne. Pojęcie utworu w prawie autorskim.

W prawie autorskim kluczowym pojęciem jest utwór (dzieło). Współcześnie wszystkie systemy prawne przyjmują, że to właśnie on jest przedmiotem prawa autorskiego. Problemem jest jednak brak zgodności co do przesłanek, jakie muszą być spełnione aby dany wytwór można było nazwać mianem utworu i co za tym idzie objąć go należytą ochroną. Pierwszą przeszkodę stanowi istnienie dwóch diametralnie różnych systemów prawnych regulujących tę dziedzinę, czyli *droit d'auteur* oraz *copyright*. W Europie dominuje pierwszy z nich, którego założeniem jest ustanowienie ochrony ze względu na majątkowe i osobiste prawa twórców oraz wymóg ustalenia dzieła. System *copyright* stosowany głównie w USA i Australii bazuje na uprawnieniach majątkowych, konieczności rejestracji oraz utrwalenia dzieła dla przyznania ochrony.

Poddając analizie poszczególne regulacje na szczeblu państwowym można zauważyć stopniową harmonizację prawa europejskiego w tym przedmiocie. Ustawodawca coraz częściej dostrzega potrzebę ujednoczenia prawa europejskiego w szczególności w dziedzinie prawa autorskiego, które znacznie „wykracza poza granice jednego państwa”. W dobie globalizacji i powszechnego dostępu do literatury i sztuki online twórcy starają się zapewnić ochronę swoim dziełom nie tylko na terenie jednego kraju, ale i na całym świecie. Daje im to możliwość

dystrybucji utworów na większą skalę, zyskania znacznego grona odbiorców bez ryzyka naruszenia ich praw. Dlatego też harmonizacja prawa europejskiego była i obecnie jest jednym z priorytetów. Postulat ten pojawiał się wielokrotnie w prawodawstwie Unii Europejskiej. W Dyrektywie Rady 93/98/EWG¹ Rada Wspólnot Europejskich starając się ujednoczyć czas ochrony dzieł zauważyła, że „w celu prawidłowego działania rynku wewnętrznego, prawo Państw Członkowskich powinno zostać zharmonizowane”. Ponadto w Dyrektywie znalazło się również nawiązanie do Komunikatu z dnia 17 stycznia 1991 r. oraz do Zielonej Księgi², w których to podkreślono „konieczność harmonizacji prawa autorskiego i praw pokrewnych na wysokim poziomie ochrony ze względu na to, że są to prawa fundamentalne dla twórczości intelektualnej oraz że ochrona tych praw zapewnia utrzymanie i rozwój twórczości w interesie autorów, przemysłu związanego z kulturą, konsumentów oraz całego społeczeństwa”. Niestety postulat pełnej harmonizacji prawa autorskiego i tym samym przyznawania w jednakowy, jednolity sposób ochrony w całej wspólnocie europejskiej nadal nie został osiągnięty. W konsekwencji daje się zauważyć znaczne różnice między poszczególnymi regulacjami w prawie krajowym państw członkowskich, w związku z czym trudno jest w precyzyjny sposób określić, jakie przesłanki powinien spełniać dany wytwór by zostać sklasyfikowanym jako utwór w rozumieniu prawa autorskiego oraz zostać objęty ochroną.

Do najczęściej wymienianych, koniecznych cech utworu można zaliczyć twórczy charakter, indywidualność, nowość czy oryginalność. W doktrynie przyjęło się również, że utwór musi być rezultatem pracy człowieka (określanego mianem twórcy)³. Nie są więc przedmiotem prawa autorskiego twory przyrody lub te stworzone przez zwierzęta czy maszyny (aczkolwiek jest to temat kontrowersyjny wielokrotnie podejmowany np. w kontekście sztucznej inteligencji i sieci neuronowych). Niekiedy wyróżnia się też kryterium jedności utworu⁴. Oznacza to, że poszczególne jego części powinny stanowić całość, tworzyć zwarty układ. Jest to jednak przesłanka trudna do zaakceptowania z uwagi na przypadki udzielania ochrony fragmentom dzieła (nawet bardzo niewielkim jak np. tytuł

¹ Dyrektywa Rady 93/98/EWG z dnia 29 października 1993 r. w sprawie harmonizacji czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych, (Dz. Urz. L 290 , 24/11/1993 P. 0009 – 0013).

² Zielona księga - Prawo autorskie w gospodarce opartej na wiedzy, (EUR-Lex - 52008DCo466)

³ Por. Wyrok SA z dnia 10 stycznia 2007 r., (VI ACa 736/2006).

⁴ Tak J. Barta i R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Warszawa 2016, s. 39 oraz Saiz Garcia, *Objeto y sujeto del derecho de autor*, Valencia 2000, s. 75.

utworu) pod warunkiem, że mają one charakter twórczy⁵. Definicja utworu przyjęta w Polsce znajduje się w art. 1.1 Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁶. Zgodnie z nią: „przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór)”. W Hiszpanii kładzie się nacisk na charakter twórczy i oryginalność (o czym szczegółowo w dalszej części). Aktualne dyrektywy jak i prawo UE w zasadzie nie określają przesłanek utworu, co nie znaczy że nie da się ich wyinterpretować z przepisów.

Przedstawione powyżej koncepcje utworu są zbieżne. Kwestią fundamentalną jest natomiast sposób interpretacji poszczególnych przesłanek, czyli odpowiedź na pytanie co znaczy indywidualność, oryginalność, twórczy charakter? Jedną z przyjętych przesłanek koniecznych do zaistnienia utworu jest oryginalność. W niektórych ustawach kryterium to jest wyrażone *expressis verbis*, w innych precyzuje je doktryna i orzecznictwo sądów. Dlatego też zagadnienie to zostanie poddane szczegółowej analizie.

2. Dwie koncepcje oryginalności

2.1. Koncepcja obiektywna

Podstawą koncepcji obiektywnej jest utożsamienie oryginalności z nowością. Za dzieło oryginalne uznamy to zawierające istotny zbiór elementów, których nie znajdziemy we wcześniejszych wytworach. Reasumując nowe i tym samym oryginalne będzie to, czego jeszcze nie ma i jednocześnie nie jest statystycznie prawdopodobne stworzenie takiego samego dzieła w przyszłości. Warto zauważyć, że ważny jest moment stworzenia dzieła a nie sam proces, który mimo swojej innowacyjności może prowadzić do wykreowania kopii⁷. Istotną wadą tej koncepcji jest wybór momentu odniesienia, według którego stwierdzamy nowość. W przeciwieństwie do systemu copyright, w sytuacji braku wymogu

⁵ I. Kuś, Z. Senda, *Prawo autorskie i prawa pokrewne Poradnik przedsiębiorcy*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2004, s. 12.

⁶ Dz. U. z 2017 r., poz. 880.

⁷ R.B. Rodriguez-Cano, *Comentarios a la Ley de Propiedad Intelectual*, Tecnos 2017, s.162.

rejestracji dla uzyskania ochrony ciężko jest ocenić, czy dane dzieło (lub bardzo podobne) faktycznie wcześniej istniało⁸.

2.2. Koncepcja subiektywna

Według koncepcji subiektywnej oryginalność jest postrzegana jako obecność w dziele ducha jego twórcy, odbicia jego osobowości, co pozwala na zidentyfikowanie utworu tego autora. Jak pisze Baylos Corroza, tak rozumiana oryginalność wskazuje, że dany utwór jest kreacją tego twórcy, nie jest kopią dzieła innej osoby⁹. Według Corroza twórczość jest manifestacją osobowości autora i stąd powinna być objęta ochroną prawnoautorską. Ponadto stanowi gwarancję unikalności danego wytworu. Skoro kryterium definiującym dzieło podlegające ochronie są cechy osobowości twórcy, to praktycznie każdy wytwór mający namiastkę jego ducha powinien być uznany za utwór chroniony przez prawo autorskie.

Koncepcja subiektywna znajduje swoje uzasadnienie w teoriach ustanowienia praw autorskich bazujących na poglądach filozoficznych m.in. G. Hegla¹⁰. Filozof ten łączył pojęcie osobowości z własnością uzasadniając przyznanie autorowi praw autorskich potrzebą jego rozwoju wewnętrznego. Własność według Hegla ma swą podstawę w dysponowaniu sobą i powstaje poprzez uzewnętrznienie osobowości w przedmiocie, w który człowiek wkłada swoją wolę, w związku z czym następuje jej obiektywizacja¹¹. Jak stwierdza Miłowit Kuniński: „W specyficznym języku Hegla wytworzenie czegokolwiek lub zawłaszczenie jest przejawem wolności, bo to dzięki woli powstaje coś, co jest związane z człowiekiem-właścicielem”¹².

Problemem, jaki może się pojawić w kontekście teorii subiektywnej, jest hipotetyczna sytuacja, w której dwie lub więcej osób tworzą równolegle, bez wzajemnej wiedzy identyczne (lub bardzo podobne) dzieło. Komu należy przypisać autorstwo? Oczywiście jest to mało prawdopodobna ewentualność, ale biorąc pod uwagę, że jednym ze znanych dzieł jest „Czarny kwadrat na białym tle”¹³, nie

⁸ Tamże.

⁹ Baylos Corroza, *Tratado de Derecho Industrial*, 2^a ed., Madryt 1993, s. 534.

¹⁰ J. Barta i R. Markiewicz, op. cit., s. 22-23.

¹¹ M. Jankowska, *Rozwój myśli filozoficznej dotyczącej wytworu intelektu*, [w:] Autor i prawo do autorstwa, Wolters Kluwer Polska 2011.

¹² M. Kuniński, *Własność i wolność*, <http://www.omp.org.pl/stareomp/indexcff1.php?module=subjects&func=viewpage&pageid=451>, [dostęp: 5.12 2017 r.].

¹³ Obraz autorstwa Kazimierza Malewicza.

trudno wyobrazić sobie sytuację, w której dwie osoby mogą namalować równie prostą figurę geometryczną i ubiegać się o ochronę prawnoautorską. Obydwa obrazy będą niemalże identyczne i chociaż dzieła nie będą obiektywnie nowe, będą subiektywnie oryginalne z uwagi na wyrażenie zdolności twórczych malarzy. Konsekwentnie nie dojdzie do naruszenia praw autorskich. Kontrowersyjne może być również postrzeganie kopii. Z punktu widzenia teorii subiektywnej, jeśli ktokolwiek stworzy niemalże identyczne dzieło w oparciu o inne, już istniejące i ponadto wyrazi w tym procesie swoją osobowość tym samym przyznamy mu prawa do dzieła, gdyż będzie ono subiektywnie oryginalne.

3. Orzecznictwo i regulacja w prawie europejskim

Wiele dyrektyw UE odzwierciedla zobowiązania państw członkowskich w przedmiocie prawa autorskiego wynikające między innymi z Konwencji Berneńskiej¹⁴, Porozumienia TRIPS¹⁵ Światowej Organizacji Handlu czy dwóch traktatów Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) z 1996 r. tj. Traktatu WIPO o prawie autorskim i Traktatu WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach. Aktualne przepisy prawa Unii Europejskiej nie zawierają jednak precyzyjnej definicji utworu (z wyjątkiem dyrektyw dotyczących fotografii, programów komputerowych czy baz danych, o czym w dalszej części), toteż konieczne do spełnienia przesłanki wywodzi z przepisów doktryna oraz TSUE¹⁶ w swoich orzeczeniach.

Zgodnie z art. 2 Konwencji Berneńskiej przedmiotem prawa autorskiego są „dzieła literackie i artystyczne”, co oznacza „wszelkie utwory literackie, naukowe i artystyczne, bez względu na sposób lub formę ich wyrażenia, jak: książki, broszury i inne pisma; odczyty, przemówienia, kazania i inne dzieła tego samego rodzaju (...)”. Regulacja ta oparta o wyliczenie nie wskazuje w żaden sposób, jakie cechy powinno mieć dane „dzieło literackie lub artystyczne”, aby zostało objęte ochroną prawnoautorską. Z pewnością błędne będzie stwierdzenie, że w związku z niewystarczającym określeniem kryteriów, wszystkie utwory literackie i artystyczne będą podlegały ochronie. Wskazówek dotyczących przesłanek

¹⁴ Konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z dnia 9 września 1886 r., przejrzana w Berlinie dnia 13 listopada 1908 r. i w Rzymie dnia 2 czerwca 1928 r. (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 5 marca 1934 r.), (Dz. U. z 1935 Nr 84 poz. 515).

¹⁵ The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 336/214.

¹⁶ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

koniecznych dla stwierdzenia istnienia dzieła i zarazem możliwości jego ochrony należy więc szukać w orzecznictwie TSUE.

Jednym z najbardziej znanych i najczęściej przytaczanych orzeczeń jest wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie Infopaq International A/S przeciwko Danske Dagblades Forening¹⁷ dotyczący korzystania z fragmentu tekstu. Kwestią fundamentalną było stwierdzenie, czy elementy utworu mogą podlegać ochronie i w jaki sposób można z nich korzystać. Organizacja zbiorowego zarządzania (Danske Dagblades Forening) zarzuciła, że dokonywanie skrótów artykułów prasowych i opracowanie na ich podstawie wycinków tekstu stanowi naruszenie praw autorskich, skoro zwielokrotnienie dokonywane jest bez zezwolenia uprawnionych, a spółka Infopaq uzyskiwała na tej podstawie korzyści majątkowe. Strona przeciwna podniosła jednak, że taka działalność nie stanowi zwielokrotniania, gdyż dotyczyła jedynie 11 słów (a nie całego utworu), a ponadto miała na celu legalne korzystanie z materiałów prasowych i nie miała samodzielnego znaczenia ekonomicznego. TSUE z uwagi na brak precyzyjnej regulacji pozwalającej na stwierdzenie, czy 11 słów może być przedmiotem ochrony, odwołał się w swoim wyroku do dyrektyw regulujących zagadnienia programów komputerowych, baz danych oraz fotografii. W dyrektywach tych przyjęto, że ochronie podlegają dzieła oryginalne tzn. stanowiące własną twórczość intelektualną ich autora. Analogicznie, jeśli ów 11 słów spełnia tę przesłankę, nie ma znaczenia czy będzie to całość utworu czy tylko część. Trybunał orzekł, że: „Jeśli chodzi o elementy utworów, które podlegają ochronie, należy zauważyć, że składają się one ze słów, które rozpatrywane oddzielnie nie stanowią jako takie twórczości intelektualnej autora, który ich używa. Wyłącznie w drodze wyboru, układu i połączenia słów autor ma możliwość wyrażenia swojej twórczej inwencji w sposób oryginalny i stworzenia rezultatu stanowiącego twórczość intelektualną”. Jak widać, TSUE finalnie dopuścił możliwość ochrony fragmentu tekstu, o ile spełnia opisane kryteria charakterystyczne dla subiektywnej koncepcji oryginalności.

W innym orzeczeniu dotyczącym sporu Evi-Marii Painer przeciwko Standard VerlagsGmbH¹⁸ TSUE wypowiedział się w kwestii warunków przyznania ochrony fotografii portretowej. E.M. Painer pracowała jako fotograf. Jedno z wykonanych przez nią zdjęć zostało poddane obróbce i umieszczono je w gazetach i na stronach internetowych bez jej zgody ani oznaczenia autorstwa (fotografia miała służyć odnalezieniu zaginionej w wieku 10 lat w 1998 r. Nataschy K.). E.M.

¹⁷ Wyrok Trybunału (czwarta izba) z dnia 16 lipca 2009 r. Infopaq International A/S przeciwko Danske Dagblades Forening, C-5/08.

¹⁸ Wyrok Trybunału (trzecia izba) z dnia 1 grudnia 2011 r. Eva-Maria Painer przeciwko Standard VerlagsGmbH i inni, C-145/10.

Painer zażądała zobowiązania pozwanych do natychmiastowego zaprzestania zwielokrotniania i rozpowszechniania fotografii bez jej zgody. Rozstrzygającą była odpowiedź na pytanie, czy fotografia portretowa podlega ochronie. TSUE ponownie wskazał, że „prawo autorskie może znajdować zastosowanie jedynie w stosunku do przedmiotu, takiego jak fotografia, który jest oryginalny w tym sensie, że stanowi własną twórczość intelektualną jego autora”. Ponadto doprecyzował, że: „mamy do czynienia z własną twórczością intelektualną autora, gdy odzwierciedla ona jego osobowość” tzn. „gdy autor mógł wyrazić swe możliwości twórcze przy realizacji utworu poprzez dokonywanie swobodnych i twórczych wyborów”. Tym samym TFUE potwierdził słuszność twierdzeń z wyroku w sprawie Infopaq¹⁹ oraz zwrócił uwagę na prymat interpretacji przesłanki oryginalności subiektywnie tj. jako własnej twórczości intelektualnej.

4. Orzecznictwo i regulacja w prawie hiszpańskim

Głównym aktem prawnym normującym prawo autorskie w Hiszpanii jest Código de Propiedad Intelectual²⁰ (tłum. Kodeks Prawa Własności Intelektualnej²¹). Definicja utworu (hiszp. *obra*) znajduje się w artykule 10 Kodeksu i zgodnie z nią: „Przedmiotem własność intelektualnej są wszystkie oryginalne wytwory literackie, artystyczne lub naukowe wyrażone za pomocą dowolnego środka przekazu, zarówno te materialne jak i niematerialne, znane obecnie lub możliwe do stworzenia w przyszłości (...)”. Kryterium oryginalności jest wprost wyrażone w przytoczonej regulacji kodeksowej, natomiast bywa różnie interpretowane.

W Hiszpanii obecne orzecznictwo i doktryna bardziej skłaniają się ku teorii obiektywnej oryginalności, ale z wyjątkami na rzecz koncepcji subiektywnej. Przesłanka nowości jest zdecydowanie najbezpieczniejszym i najprostszym kryterium: jeśli nikt wcześniej czegoś nie stworzył, będzie to pod ochroną (analogicznie jak w prawie patentowym). Tak ujmowaną oryginalność dzieła możemy rozpatrywać w dwóch płaszczyznach tj.: koncepcji oraz wykonania go²², chociaż częściej analizuje się cały proces realizacji. Za nowy i tym samym oryginalny uznamy utwór posiadający nieznanе dotąd cechy, innowacyjne elementy,

¹⁹ Wyrok Trybunału (czwarta izba) z dnia 16 lipca 2009 r. Infopaq International (...), op. cit.

²⁰ Código de Propiedad Intelectual, Edición actualizada a 13 de noviembre de 2017, Boletín Oficial del Estado .

²¹ Mimo swojej nazwy kodeks ten obejmuje jedynie zagadnienia prawa autorskiego. Prawo znaków towarowych, patentowe itp. regulują ustawy szczególne.

²² R.B. Rodriguez-Cano, Comentarios a la Ley de Propiedad Intelectual, op. cit., s. 162.

niemający swojej kopii²³. Fundamentalne dla oceny jest zestawienie dzieł już istniejących. Bez znaczenia pozostaje wkład autora, jego wysiłek czy pomysł, co często poddawane jest krytyce²⁴.

Zagadnienie oryginalności było wielokrotnie przedmiotem orzeczeń sądów w Hiszpanii. W kwietniu bieżącego roku do Tribunal Supremo (tłum. Sąd Najwyższy) trafiła sprawa dotycząca konstrukcji architektonicznych oraz tego, w jaki sposób należy interpretować przesłankę oryginalności w stosunku do nich. Sąd ten w swoim wyroku stwierdził, że „Aby zdecydować, czy dzieło architektoniczne jest oryginalne, a zatem chronione, należy pamiętać, że funkcjonalny charakter większości prac architektonicznych warunkowany jest przez wiele jego elementów, co ogranicza do pewnego stopnia swobodę twórczą architekta i jego możliwość bycia oryginalnym. (...) oryginalność osiąga się dzięki wyjątkowości i nowości przyjętych rozwiązań mających na celu spełnienie wymagań funkcjonalności (...)”²⁵. Oznacza to, że wymóg oryginalności w stosunku do dzieł architektonicznych jest minimalny i sprowadza się do stwierdzenia nowości poszczególnych elementów konstrukcji. Niespełnienie przesłanki oryginalności przez poszczególne części dzieła nie prowadzi wprost do braku możliwości przyznania ochrony tym elementom, które odznaczają się nowością.

Do podobnych wniosków doszedł Tribunal Supremo w wyroku z dnia 27 września 2012 r.²⁶. Sąd przyjął za słuszną koncepcję obiektywną uznając, że oryginalne są te projekty, które odznaczają się takim poziomem oryginalności, który pozwoli na odróżnienie ich od innych utworów. Kolejny argument za teorią obiektywną znajdziemy w wyroku Tribunal Supremo z dnia 24 czerwca 2004 r.²⁷, w którym przyznano, że: „zgodnie z powszechnie uznaną doktryną, aby rzecz stworzona przez człowieka zasługiwała na uznanie jako dzieło musi być oryginalna, a wymóg ten zgodnie z teorią obiektywną polega na stworzeniu czegoś nowego, co wcześniej nie istniało (..) to właśnie ta nowość będzie decydować o objęciu utworu ochroną.”

Przeciwnicy koncepcji obiektywnej podnoszą, że nie należy mylić oryginalności z nowością²⁸. Przykładowo, jeżeli dwóch malarzy znajdujących się

²³ M.A. Esteve Pardo, *El objet del derecho de autor: obra*, [w:] *Propiedad intelectual*, Valencia 2009, s. 67.

²⁴ Zob. M.T. Carrancho Herrero, *El concepto de obra plastica y la impresion en 3D*, [w:] *Propiedad intelectual en el siglo XXI: nuevos continentes y su incidencia en el derecho de autor*, Madryt 2014, s. 52.

²⁵ Zob. Wyrok Tribunal Supremo. Sala de lo Civil, z dnia 26 kwietnia 2017 r., (STS 1644/2017).

²⁶ Zob. Wyrok Tribunal Supremo. Sala de lo Civil, z dnia 27 września 2012 r., (STS 6196/2012).

²⁷ Zob. Wyrok Tribunal Supremo. Sala de lo Civil, z dnia 24 czerwca 2004 r., (STS 4443/2004).

²⁸ Ortega Domenech, *Obra plástica y derechos de autor*, Madryt 2000, s. 85.

dokładnie w tym samym miejscu poprosimy o namalowanie krajobrazu, który widzą, najprawdopodobniej ich obrazy, chociaż stworzone niezależnie, będą się odznaczały wysokim poziomem podobieństwa. Nie możemy zaprzeczyć, że obydwójce są autorami, ani przyznać, że ich obrazy są obiektywnie nowe. Stąd też pojawiają się zwolennicy teorii subiektywnej, która nakazuje nam odwołać się do osobowości autora i jej uzewnętrznienia w stworzonym dziele. Jest to jednak pogląd mniejszościowy w Hiszpanii.

5. Orzecznictwo i regulacja w prawie polskim

Zagadnienia prawa autorskiego reguluje w Polsce Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych²⁹. Z uwagi na konieczność dostosowania prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej była ona wielokrotnie nowelizowana. Mimo to nadal istnieją rozbieżności w przedmiocie ochrony. Przykładowo w tłumaczeniu Konwencji Berneńskiej w art. 2 ust 1 pojawia się określenie dzieła, którego polska ustawa nie używa. W Polsce przedmiotem prawa autorskiego jest utwór, który definiowany jest jako: „każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia”³⁰. O statusie chronionego utworu decyduje więc jego charakter twórczy, indywidualność i ustalenie.

Prawo polskie nie posługuje się pojęciem oryginalności określając cechy konieczne do spełnienia, by dany wytwór mógł być prawnie chronionym utworem. Kryterium to stosowane jest w doktrynie jako zamiennik przesłanek ustawowych. Niestety zarówno prawnicy jak i sądy posługują się nim niekonsekwentnie i zdarza się, że chociaż przyświeca im ta sama idea, mylnie używają terminologii. Najczęściej mianem „oryginalności” określa się „charakter twórczy dzieła”³¹. Do problematyki tej nawiązuje wyrok Sądu w Poznaniu z dnia 7 listopada 2007 r.³², w którym uznano, że: „utwór stanowi przejaw „działalności twórczej”, (...) utwór powinien stanowić rezultat działalności o charakterze kreatywnym. Przesłanka ta, niekiedy określana jako przesłanka „oryginalności” utworu, zrealizowana jest wówczas, gdy istnieje subiektywnie nowy wytwór intelektu”. Podobnie

²⁹ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, (Dz. U. z 2017 r. 880).

³⁰ Zob. art. 1.1 Tamże.

³¹ Zob. Czym jest utwór?, <http://poradnik.ngo.pl/prawo-autorskie>, [dostęp: 5.12.2017] r. oraz wyrok (ACa 800/07 i ACa 809/2008).

³² Zob. Wyrok Sądu w Poznaniu z dnia 7 listopada 2007 r. (IACa 800/07, LEX nr 370747).

stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 18 lutego 2009 r. (I ACa 809/08)³³ stwierdzając, że: „Sama jednak oryginalność nie jest warunkiem wystarczającym do zakwalifikowania danego rezultatu pracy jako utworu. Niezbędne jest bowiem nadto, by charakteryzował się on indywidualnością”. Warto również zwrócić uwagę na pogląd wyrażony w wyroku z dnia 15 listopada 2002 r. (II CKN 1289/00)³⁴, w którym Sąd Najwyższy dostrzegł, że: „wymaganie przejawu działalności twórczej określa się często mianem „oryginalności”, a wymaganie indywidualnego charakteru - terminem „indywidualność”, łącznie zaś terminem „twórczość”. Twórczość - tak rozumiana - jest zawsze przejawem indywidualnego ujęcia i w następstwie tego prowadzi do powstania rezultatu niepowtarzalnego i to bez względu na to, jaki jest rozmiar oryginalności rezultatu oraz jaka jest jego użyteczność lub wartość. Nie są przejawem indywidualnego ujęcia rozwiązania rutynowe, stosowane w podobnych sytuacjach, w szczególności wynikające z przyjętych w danej sytuacji reguł postępowania. Indywidualnym ujęciem może być swoista kombinacja zastosowania tych reguł, podporządkowana oryginalnej koncepcji całości”. Zgodnie z orzecznictwem sądowym dotyczącym prawa autorskiego, aby dany rezultat pracy mógł być zakwalifikowany jako utwór, musi on posiadać dwie cechy tj.: oryginalność oraz indywidualność. Sądy stoją na stanowisku rozgraniczania tych dwóch pojęć, a wspomnianą oryginalność utożsamiają z przesłanką działalności twórczej (charakteru kreacyjnego).

Pojęcie „oryginalności” bywa również stosowane zamiennie z kryterium „indywidualności dzieła”³⁵. Tak ujmowana przesłanka oznacza, że w utworze powinno być dostrzegalne „piętno” autora, „odbijać się” jego osobowość. Indywidualność to nic innego jak przedstawienie w utworze rzeczywistości widzianej oczyma autora³⁶, powiązanie utworu z jego twórcą, czego skutkiem powinno być powstanie pomiędzy nimi chronionej „więzi”³⁷.

Bez względu na to, czy przyjmiemy za słuszną koncepcję oryginalności jako indywidualności czy też oryginalności jako twórczości, poglądy wyrażone przez polską doktrynę bliższe są teorii subiektywnej. Teoria obiektywna nie znalazła w Polsce uznania, co podkreśla SN stwierdzając, że: „Wymaganie nowości nie jest niezbędną cechą twórczości jako przejawu intelektualnej działalności

³³ Zob. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 lutego 2009 r. (I ACa 809/08, Lex 1120180).

³⁴ Zob. Wyrok SN z dnia 15 listopada 2002 r. (II CKN 1289/00, OSN I C 2004/3/44).

³⁵ Zob. J.Barta i R. Markiewicz, s. 49.

³⁶ R. M. Sarbiński (red.), M. Siciarek (red.), *Prawo autorskie. Komentarz do wybranych przepisów*, LexisNexis 2014.

³⁷ Zob. M. Poźniak-Niedzielska, A. Niewęglowski, *Prawo autorskie*, [w:] System Prawa Prywatnego, 2013/13, s. 9.

człowieka”³⁸. Oryginalność dzieła należy więc analizować poprzez pryzmat indywidualności, osobowości twórcy.

6. Przesłanka oryginalności w kontekście ochrony prawnej fotografii, baz danych i programów komputerowych

W przeciwieństwie do opisanych regulacji, w których podjęto próbę zdefiniowania utworu i przesłanek koniecznych do przyznania mu ochrony, w dyrektywach odnoszących się do fotografii, baz danych czy programów komputerowych kryterium oryginalności oraz sposób jego rozumienia są wyrażone *expressis verbis*. W przypadku programów komputerowych aktem prawnym regulującym tę materię jest Dyrektywa 2009/24/WE³⁹. Zgodnie z artykułem 1 tej Dyrektywy: „Program komputerowy podlega ochronie, jeżeli jest oryginalny w takim rozumieniu, że jest własną intelektualną twórczością jego autora. Żadnych innych kryteriów nie stosuje się przy dokonywaniu jego kwalifikacji do ochrony”. Ponadto w motywie 8 podkreślono, że: „Odnosnie do kryteriów, które powinny być stosowane przy ustalaniu, czy program komputerowy jest, czy nie jest dziełem oryginalnym, żadne testy dotyczące jakościowych czy estetycznych wartości programu nie powinny być stosowane”. Warto nadmienić, że w odniesieniu do programów komputerowych oryginalność będziemy stwierdzać w stosunku do ich formy tj. kodu zapisanego w danym języku programowania. Dlatego też możliwa jest sytuacja, w której dwóch programistów napisze programy o jednakowym przeznaczeniu, ale diametralnie różne pod względem formy. Użyte przez nich kody będą bowiem wykazywały cechy własnej twórczości intelektualnej autora.

Bazy danych mogą być chronione w dwojaki sposób tj. jako przedmiot prawa autorskiego jeżeli spełniają cechy utworu lub będą podlegać ochronie prawnej w sposób szczególny (tzw. *sui generis* — własnego rodzaju). Przesłanka oryginalności w odniesieniu do baz danych została sformułowana w Dyrektywie 96/9/WE⁴⁰: „W celu określenia, czy baza danych ma podlegać ochronie prawa autorskiego, nie powinno się stosować kryteriów innych niż oryginalność utworu,

³⁸ Zob. Orzeczenie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 25 stycznia 2006 r. (ICK 281/2005, OSN I C 2006/11/186).

³⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/24/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych, (Dz.U.U.E.L.2009.111.16).

⁴⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 96/9/WE z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych, (Dz.U.U.E.L.1996.77.20).

w sensie intelektualnej twórczości autora (...).” W części Dyrektywy poświęconej ochronie prawnoautorskiej ustawodawca posłużył się stwierdzeniem „bazy danych, które, z powodu wyboru lub uporządkowania ich zawartości, stanowią własną intelektualną twórczość autora”, co należy interpretować jako oryginalność (w sensie subiektywnym). Ochrona *sui generis* dotyczy baz danych, które nie posiadają cechy twórczości i konsekwentnie brak jest kryterium oryginalności w stosunku do nich.

Istotny z punktu widzenia ochrony fotografii jest zapis znajdujący się w Dyrektywie 2006/116/WE, według którego: „Utwór fotograficzny w rozumieniu Konwencji Berneńskiej uważany jest za oryginalny, jeżeli stanowi on własną intelektualną twórczość autora, odzwierciedlającą jego osobowość, nie biorąc pod uwagę innych kryteriów, takich jak wartość lub cel utworu. Ochrona pozostałych utworów fotograficznych powinna być uregulowana w prawie krajowym”. Regulacja ta, podobnie jak te dotyczące baz danych czy programów komputerowych, nawiązuje do kryterium własnej twórczości autora. Jednocześnie pozostawia w gestii ustawodawstw państwowych kwestię doprecyzowania sposobu ochrony „pozostałych utworów fotograficznych”. Ciekawym rozwiązaniem jest to przyjęte w prawie hiszpańskim a mianowicie podział na *obras fotográficas* (tłum. dzieła fotograficzne) i *meras fotografías* (tłum. zwykła fotografia)⁴¹. Tribunal Supremo wskazuje, że aby zdjęcie mogło być uznane za *obra fotográfica*, musi spełniać wymogi oryginalności i dostatecznej kreatywności⁴². To znaczy, że musi być to przemyślana kompozycja (ze względu na dobór światła, kadru, głębi, świadomy wybór koncepcji obrazu itp.) oraz powinna cieszyć się oryginalnością w sensie subiektywnym (odzwierciedlać intelektualne i emocjonalne odbicie osobowości jej autora). Prace fotograficzne w Hiszpanii mogą więc być chronione w dwójaki sposób w zależności od tego, czy są one twórczym dziełem wymagającym nie tylko pracy człowieka, ale i przejawu jego kreatywności, czy też zwykłymi zdjęciami zrobionymi mimowolnie, bez dłuższego zastanowienia, bez zamiaru stworzenia dzieła⁴³. Regulacja dotycząca *meras fotografías* znajduje się w księdze 2 w art. 128 Código de Propiedad Intelectual, który mówi, że ktokolwiek wykonuje fotografię lub reprodukcję w analogiczny sposób, a co nie ma charakteru dzieła chronionego z księgi I, uzyska podobną ochronę, co dzieła fotograficzne z tą różnicą, że będzie to ograniczone czasowo do 25 lat (a nie 70 lat jak w przypadku dzieł). W prawie polskim nie znajdziemy takiego rozróżnienia. Fotografie

⁴¹ Zob. art. 10 i art. 128 Código de Propiedad Intelectual, dz. cyt.

⁴² Zob. Wyrok Tribunal Supremo. Sala de lo Civil, z dnia 9 marca 2011 r., STS 214/2011.

⁴³ A. D. Porras, *Derecho de autor y derechos afines al de autor. Recopilación de artículos de Antonio Delgado Porras*, Tomo 1, Madryt 2007, s. 404.

spełniające przesłanki przedmiotu prawa autorskiego, będące przejawem działalności twórczej człowieka o indywidualnym charakterze, będą chronionymi utworami. Pozostałe, niemieszczące się w tych ramach nie uzyskają statusu dzieła w rozumieniu prawa autorskiego.

7. Wnioski

Mimo wielu postulatów harmonizacji prawa europejskiego nadal nie udało się osiągnąć zamierzonego celu. Terminologia stosowana przez poszczególne kraje członkowskie jest mało precyzyjna i pozostawia szerokie pole do interpretacji. Często finalna decyzja w przedmiocie przyznania ochrony leży w gestii sądów. Dlatego też stwierdzenie, co składa się na przedmiot prawa autorskiego jest niezwykle trudne. Przytoczone definicje utworu wskazują nie tylko na aspekt kreacyjny ale i konieczność spełnienia przesłanki oryginalności, a ta bywa interpretowana w różny sposób. Doktryna hiszpańska skłania się ku przyjęciu koncepcji oryginalności obiektywnej a więc nowości dzieł, możliwości odróżnienia jednych od drugich. Jest to pogląd dominujący w Hiszpanii, ale mniejszościowy na tle orzecznictwa europejskiego. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stoi bowiem na stanowisku obejmowania ochroną prawnoautorską utworów będących własną intelektualną twórczością, a więc takich, które odzwierciedlają osobowość autora. Podobnie zapatruje się na to doktryna polska. Sąd Najwyższy niejednokrotnie przyznał, że o statusie chronionego utworu decyduje jego charakter twórczy, co interpretuje się jako „oryginalność”. Oznacza to, że pogląd subiektywny dominuje w Europie, co jednak nie jest równoznaczne z jego słusznością. Jak to określiła M. T. Carrancho Herrero⁴⁴, trzeba znaleźć złoty środek między jedną a drugą koncepcją mając na celu zapewnienie twórcom sprawiedliwej i słusznej ochrony ich dzieł. Jest to postulat daleko idący w przyszłość, ale z pewnością możliwy do spełnienia. Prawo autorskie to stosunkowo nowa dziedzina, która z uwagi na potrzeby świata XXI wieku szczególnie szybko się rozwija i będzie wymagała jeszcze wiele pracy, aby osiągnąć zamierzony pułap harmonizacji.

Bibliografia

- Barta J.i Markiewicz R., *Prawo autorskie*, Warszawa 2016,
Garcia S., *Objeto y sujeto del derecho de autor*, Valencia 2000,

⁴⁴ M.T. Carrancho Herrero, El concepto de obra plastica y la impresion en 3D, dz. cyt.

- Kuś I., Senda Z., *Prawo autorskie i prawa pokrewne Poradnik przedsiębiorcy*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2004,
- Rodriguez-Cano R.B., *Comentarios a la Ley de Propiedad Intelectual*, Tecnos 2017
- Baylos Corroza, *Tratado de Derecho Industrial*, 2^a ed., Madryt 1993,
- Jankowska M., *Rozwój myśli filozoficznej dotyczącej wytworu intelektu*, [w:] Autor i prawo do autorstwa, Wolters Kluwer Polska 2011,
- Esteve Pardo M.A., *El objet del derecho de autor: obra*, Propiedad intelectual, Valencia 2009,
- Carrancho Herrero M.T., *El concepto de obra plastica y la impresion en 3D*, [w:] Propiedad intelectual en el siglo XXI: nuevos continentes y su incidencia en el derecho de autor, Madryt 2014,
- Ortega D., *Obra plástica y derechos de autor*, Madryt 2000,
- Sarbiński R.M. (red.), Siciarek M. (red.), *Prawo autorskie. Komentarz do wybranych przepisów*, LexisNexis 2014,
- M. Poźniak-Niedzielska, A. Niewęglowski, *Prawo autorskie*, [w:] System Prawa Prywatnego t. 13, Warszawa 2013,
- Porras A.D., *Derecho de autor y derechos afines al de autor. Recopilación de artículos de Antonio Delgado Porras, Tomo 1*, Madryt 2007.

Streszczenie

W artykule poddano szczegółowej analizie przesłankę oryginalności, jaką musi spełniać utwór (dzieło) by korzystać z ochrony prawa autorskiego. Utwór stanowi bowiem przedmiot prawa autorskiego i zgodnie z ideą harmonizacji powinien być jednakowo definiowany przez prawo krajów członkowskich UE. Niestety z uwagi na niewystarczające ujednoczenie wciąż pojawia się wiele rozbieżności w tym zakresie. Używana terminologia nie jest jednolita, co staje się przyczyną różnych interpretacji. Oryginalność bywa utożsamiana z nowością, indywidualnością lub też z twórczością. Jest to zależne od koncepcji przyjętej przez dane państwo, sposobu regulacji oraz orzecznictwa. Dlatego też analiza została przeprowadzona w oparciu o system prawny Unii Europejskiej, prawo polskie (optujące za teorią subiektywną) oraz hiszpańskie (faworyzujące teorię obiektywną).

SŁOWA KLUCZOWE: oryginalność, prawo autorskie, derecho de autor, konwencja berneńska, utwór, dzieło, indywidualność, nowość

Summary

The article has been subjected to a detailed analysis of the condition of originality that a work of art has to fulfill in order to be under protection of copyright. The work is the subject of copyright and, according to the idea of harmonization, it should be equally defined by the law of EU member states. Unfortunately, due to insufficient unification,

there are still many discrepancies in this area. The used terminology is not uniform, what causes various interpretations. Originality can be identified with novelty, individuality or with creativity. It depends on the concept adopted by a given state, the method of regulation and jurisprudence. Therefore, the analysis was carried out on the base of the legal system of the European Union, Polish law (opting for subjective theory) and Spanish law (favoring objective theory).

KEY WORDS: originality, copyright, derecho de autor, Berne Convention, work of art, individuality, novelty

Autor

Pochodzi z Warszawy, a obecnie jest studentką IV roku prawa oraz II roku prawa własności intelektualnej i nowych mediów na WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego. Działa w Kole Naukowym Prawa Cywilnego UJ. Interesują ją głównie zagadnienia związane z prawem gospodarczym oraz prawem własności przemysłowej.